

A Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács álláspontja a jelenleg kialakult energiaválság kapcsán

A Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács a jelenlegi nemzetközi – elsősorban Európát sújtó – gazdasági-költségvetési válság megoldása érdekében szükségesnek tartja az Európai Unió szankciós politikájának felülvizsgálatát, amely elengedhetetlen az energiaválság kiváltó okainak felszámolása és az infláció mérséklése érdekében. Egyúttal bízik benne, hogy Magyarország Kormánya – a 2020-ban kitört világválsághoz hasonlóan – az idén jelentkezett európai energiaválság negatív hazai következményeit is hatásos kormányzati intézkedéscsomaggal fogja ellensúlyozni. A hosszú távú alkalmazkodás, az egyirányú energiafüggőség csökkentése érdekében egyidejűleg meg kell kezdeni a magyar energia-beszerezés forrásainak diverzifikációját, illetve átfogó programot kell indítani az Európai Uniótól elérhető források maximális kihasználásával az átfogó nemzeti energiatakarékosági és a zöld átmenet felgyorsítását célzó programok révén.

Az energiabiztonság terén véleménye szerint az alábbi feltételrendszerrel lehet reálisan számolni:

Egyetért azzal, hogy a jelenlegi energiapiaci feszültségek feloldásának optimális módja az lenne, ha az ukrán-országi konfliktus békekötéssel, de legalább tartós fegyverszünettel érne véget. Ez megszüntetné az okatlan vérontást, az ukrán települések és az infrastruktúrák elleni támadásokat, és lehetővé tenné a menekültek hazatérését valamint az energiához kapcsolódó szankciók kivezetését.

Véleménye szerint ennek azonban a legutóbbi fejlemények – négy ukrán megye annektálása és az orosz mozgósítás elrendelése, valamint az ukrán energetikai infrastruktúra támadása – miatt a közeli jövőben nincs reális esélye.

Ugyanakkor az sem várható, hogy Oroszország feladja a gázszállítások terén ez idáig alkalmazott szállítási korlátozásait, sőt a Nemzetközi Energiaügynökség véleménye szerint a gázexport teljes felfüggesztése sem zárható ki.

A kialakult helyzet rendkívül kedvezőtlenül érintette a magyar energiaellátást, ezen keresztül a magyar gazdaságot, és a lakosság mindennapi életét is. Régóta nem tapasztalt mértékűvé vált az infláció, ami két fontos létfeltétel, az energia és az élelmiszerek árnövekedésének következményeként csúcsosodott ki. A Tanács fel kívánja hívni a figyelmet a kedvezőtlen folyamatokra, és az Európai Unió szankciós politikájának a felülvizsgálatát és módosítását tartja szükségesnek, mivel ennek hatásai egyaránt érintik a magánembereket, a családokat, a vállalkozásokat, az önkormányzatokat és az állami intézményeket. Az emberek tele vannak bizonytalansággal. Ezekre kell megfelelő intézkedéseket találni, hiszen az egész társadalmat érintő problémáról van szó.

A Tanács véleménye szerint ugyanakkor még a szankciók jelentős mérséklése esetén sem tűnik lehetségesnek a korábban Oroszországból beszerzett gázmennyiség szállítása.

A Tanács fontosnak tartja, hogy a szankciókat úgy kellene kalibrálni, hogy következményként ne szűküljön lényegesen a rendelkezésre álló kőolaj- és földgáz mennyisége, ne emelkedjenek jelentősen az energiaárak. A szankciókat nem szabad kiterjeszteni azokra az Európai Unió által fenntarthatónak minősített nukleáris energiatermeléshez szükséges árukra és szolgáltatásokra, amelyek elfojtanák a már meglévő atomerőművek tartós működését, továbbá ellehetetlenítenék a fenntartható nukleáris energiatermelés növekedéséhez szükséges új reaktorok építését is.

A szankciós politikai javasolt irányú újragondolása esetén is önáltatásnak tűnik annak a reménye, hogy kivezetésével a jelenlegi piaci gáz- és villamos energia árak azonnal megfelelődnének. Egyrészt azért, mert az energiaellátás terén korszakváltás szakaszában vagyunk. Másrészt azért, mert Oroszország ugyan tett arra utalásokat, hogy a szankciók megszüntetése esetén növelné az Európába irányuló gázszállításokat, de sem erre, sem az árak csökkentésére semmilyen kikényszeríthető ígéret és biztosíték sincs.

Ezért abból lehet csak reálisan kiindulni, hogy Európa gázellátásában Oroszországnak a korábbi 40%-osról napjainkra 9%-osra csökkent részesedése fennmarad. Így elengedhetetlen új beszerzési források (pl. azerbajdzsáni, kazahsztáni és román) megnyílása, valamint a különböző összekötő gázvezetékek (pl. norvég-lengyel, a bolgár-görög és a spanyol-francia) megvalósítása.

Az említett új lehetőségek azonban egyelőre nem tudják teljes mértékben pótolni a csökkenő orosz szállításokat. Ezért az előttünk álló hónapokban a piaci egyensúly működése elsősorban a téli időjárás alakulásának és a megtakarítási intézkedések sikerének a függvénye lesz, továbbá egyelőre a magas ár fennmaradásával kell számolni.

Fentiek okán mindent meg kell tenni az Európai Tanács szeptember 30-án az energiaárak csökkentését célzó vészhelyzeti intézkedésekről hozott megállapodásának a végrehajtása, így különösen a magas energiaárak kezelését célzó tanácsi rendelet hazai átültetése, valamint a bruttó villamosenergia-fogyasztás önkéntes, 10%-os általános csökkentése, és a csúcsidőben történő villamosenergia-fogyasztás kötelező 5%-os csökkentése érdekében, továbbá az energiafelhasználás ésszerűsítése érdekében.